

Презентація на тему:

Західноукраїнські землі
у складі Австрійської імперії
наприкінці XVIII —
у першій половині XIX ст.

Підготувала

План

1. Вступ.
2. Адміністративно-територіальні зміни на Західноукраїнських землях після їх входження до Австро-Угорщини.
3. Реформи Марії Терезії та Йосифа II.
4. Діяльність «Руської трійці».
5. Події революції 1848—1849 рр. на Західноукраїнських землях.
6. Діяльність Головної руської ради.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії.
Галичина в 1772 р. відійшла до Австрії внаслідок першого поділу Польщі, туди ж у 1774 р. — Буковина. Закарпаття ще раніше належало Угорщині, а вона — теж входила до складу Австрійської імперії.

Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії

Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель.

Фактично Закарпаття управлялося з Буди (Будапешта) Угорщиною — Братиславське намісництво Угорського королівства. Буковина у 1787 р. була приєднана до Галичини, а після 1849 р. їй знову було надано статус окремої провінції (краю). Інші українські землі були об'єднані разом з польськими у «Королівство Галичини і Лодомерії». На соціальній драбині західноукраїнського суспільства українці займали найнижчий щабель.

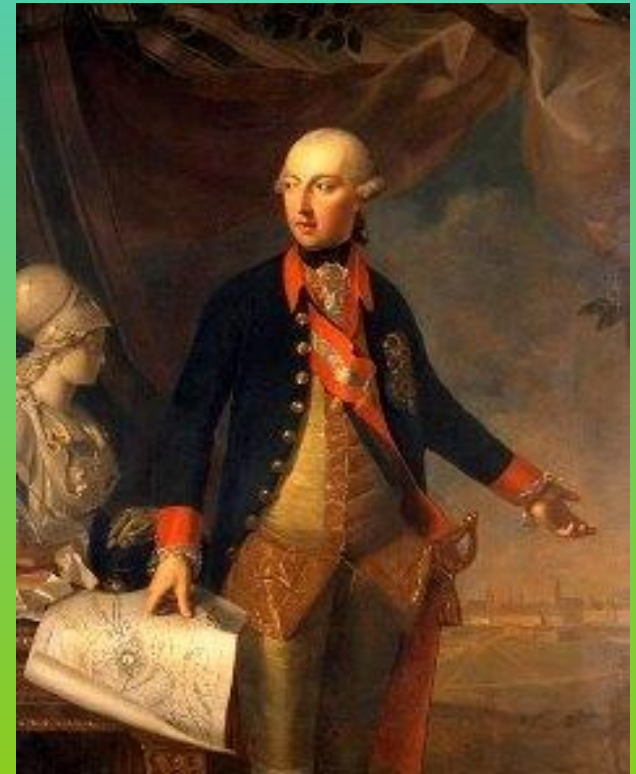
Герб Австрійської імперії

Реформи Марії Терезії та Йосифа II

Австрійці застали в Галичині необмежену владу польської шляхти, відсутність промисловості та торгівлі, великих міст і нормальних шляхів сполучення, бідність неосвіченого, закріпаченого населення. Тому австрійська влада у 70-80-х рр. XVIII ст. проводила реформи, це припало на часи імператриці Марії-Терезії (1740-1780 рр.) та її сина Йосифа II (1780-1790 рр.)

Марія Терезія

Йосиф II

1. Аграрна реформа — селяни були звільнені від особистої залежності (1780—1782 рр.) й визначено розмір панщини (до 30 днів на рік), заборона застосування тілесних покарань, надання селянам деяких громадянських прав.
2. Адміністративна реформа — Королівство Галичини та Лодомерії поділено округи, очолювані старостами, у селах влада належала мандаторам, містами управляли магістрати, згодом — міські ради, найвищим представницьким органом краю став сейм, де провідні позиції посідала польська шляхта, центр — Львів.
3. Освітня реформа — відновлення у Львові замість закритої єзуїтської академії в 1784 р. університету, при ньому до 1809 р. діяв Руський інститут, де на філософському і богословському факультетах навчалися українці. Запроваджено початкові і середні школи. У початкових школах навчання мало проводиться рідною мовою.
4. Релігійна реформа — католицька, протестантська та греко-католицька церкви були зрівняні в правах. Заборона примушувати греко-католиків змінювати віру, рівні права при прийнятті на державну службу, зрівняння євреїв у правах з іншими народами імперії.

Наслідки реформ:

1. Позитивний вплив на політичну модернізацію краю.
2. Посилення німецького впливу, українці, як і раніше, усунуті від участі в управлінні.
3. У той час, коли Йосиф II ліквідував найогидніші вияви кріпацтва, Катерина II запроваджувала його для мільйонів українських селян, позитивні зміни в становищі селян і греко-католицької церкви.
4. Поширення серед селян і греко-католицького духівництва прихильного ставлення до Габсбургів.

Марія Терезія будучи короною королю Угорщини

Реформи Марії Терезії та Йосифа II позитивно позначилися на господарському житті Західної України, але вони були не настільки глибокими, щоб суттєво змінити ситуацію.

Основною галуззю економіки залишалося сільське господарство, з яким було пов'язане життя майже всього населення. Початок промислового перевороту в німецьких і чеських провінціях Австрії дуже негативно вплинув на галицьку промисловість.

Загалом західноукраїнські землі перетворювалися на аграрний придаток вказаних провінцій Австрії. Українцями управляли іноземці: в Галичині — польська шляхта, на Буковині — румунські бояри, в Закарпатті — угорські пани.

Діяльність "Руської трійці"

“Руська трійця” (1833 — 1837 рр.) — громадсько-культурне угруповання демократичного спрямування, що сформувалося серед української студентської молоді Львівського університету та вихованців греко-католицької духовної семінарії, очолювали М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький.

Шашкевич Маркіян
Семенович

Вагилевич Іван
Миколайович

Головацький Яків
Федорович

Головною постаттю був М. Шашкевич, який у 1836 р. виголосив першу публічну промову українською мовою в музеї духовної семінарії перед духівництвом і запрошеними гостями.

Інші дії:

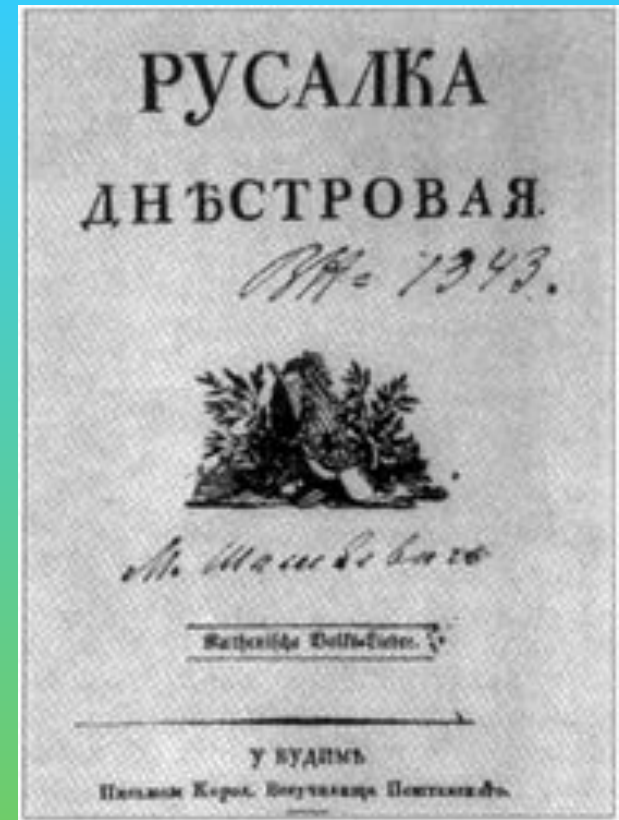
1. Збирання українського народного фольклору.
2. Підтримка використання української мови у побуті інтелігенції.
3. Підготовка М. Шашкевичем першої української “Читанки” (1836 р., сам термін належить Шашкевичу).
4. Підготовка до друку збірки поезій народною мовою, у якій виразно звучав заклик до єднання народу, до національного пробудження. В 1837 р. цю збірку (альманах) “Русалка Дністрова” вдалося видати у Буді (Будапешті). Фактично альманах став політичним маніфестом українського національного руху.

Основні ідеї альманаху:

1. Визнання єдності українського народу.
2. Пропаганда ідеї власної державності.
3. Уславлення народних борців за національне визволення.

80

И спинуї-ся на березѣ,
Головочку склониї
И тяженько задумаї-ся,
И слѣзи не врониї...
Румяное лице зблѣдо.
И губи зівяли
Серце его в горованю,
И душа в печали;
И кленучи сам собою
Взяї-ся нарѣкати:
„Проклятая розлучице!
На що свѣт вязати!?
Розігнала-сь дрібні дѣти...
На що-сь мя зводила?!
Через тебе лишиї милу.
Ти мя спечалила —
Буї-ѣм тобѣ все вѣрненькій
Згадуваї гадочки —
Все пропало, минуло-си,
Заростут стежочки.
Ти не буда мевѣ щира
К собѣ-сь припачала,
Як роздаї-ѣм срѣбло. злота,
З мене-сь ся смѣяла. —
У грудь вишѣ роснукою
Печаль ся копае,
Ах змариї-ѣм, почориї-ѣм
Серце ми ся крае! — —
Чи я хоцу, чи я ляжу
Житъом проклиная,

За словами І. Франка «збірка була свого часу явищем наскрізь революційним». Все що робили трійчата було нове і незвичне. У своїх збірках вони не використовували книжної церковної мови, а навпаки хотіли впровадити живу народну мову.

“Руська трійця” працювала в галузі джерелознавства, літературознавства, мовознавства, народознавства, педагогіки, фольклористики, вела літературно-художню, журналістську та перекладацьку роботу.

У Івано-Франківську пам’ятник “Руській трійці” одягнули у вишиванку

Діячі «Руської Трійці» глибоко шановані в Україні. Їхніми іменами названі вулиці, ставлять меморіальні дошки та пам’ятники, науковими закладами вивчається їхня спадщина.

Події революції 1848—1849 рр. на Західноукраїнських землях

У 1848 р. європейські народи повстали проти режиму самовладдя монархів, вимагали демократії, політичної рівноправності всіх класів і станів (“Весна народів”). Активними учасниками революції стали українці Галичини, Буковини та Закарпаття. У Галичині активною революційною силою виступило селянство, яке добивалося радикального вирішення аграрного питання. 15 березня 1848 р. австрійський цісар Фердинанд I проголосив конституцію.

Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848 –1849 рр. в Австрійській імперії

У Галичині вже в квітні 1848 р. відбулося скасування панщини (селянська реформа), раніше, ніж в інших провінціях імперії (у Буковині — в серпні 1848 р., а в Закарпатті — аж у 1853 р.). За скасування панщини поміщики отримали грошові відшкодування від держави і звільнення від низки податків.

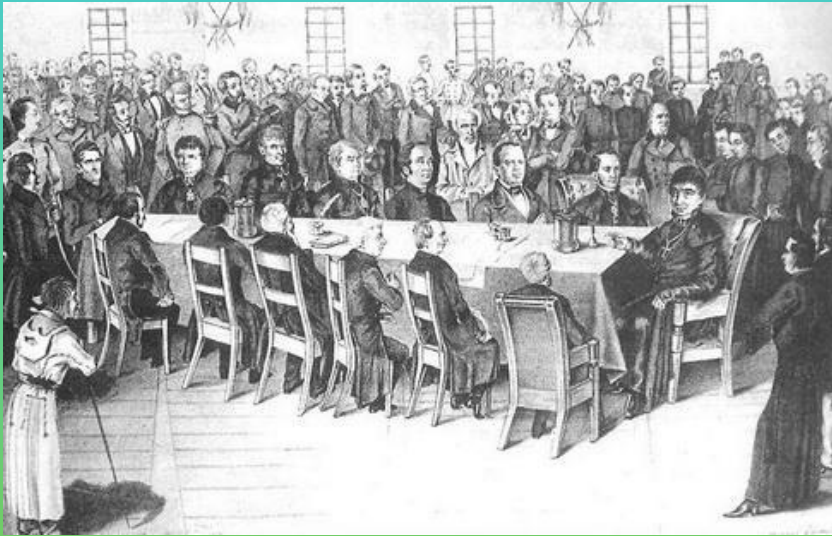

*Скасування панщини в
Галичині в 1848 р.*

Кріпосні селяни

02.05.1848 р. була створена Головна руська рада, яка стала керівним органом українського національного руху. Вона висунула вимогу поділу Галичини, сподіваючись підірвати засилля у краї польської шляхти та забезпечити кращі умови розвитку українського населення.

Головна Руська Рада

Собор руських учених

Велике значення для активізації національно-культурного руху мали проведення 19-26.10.1848 р. у Львові Собору руських учених, видання перших газет і журналів українською мовою, зокрема “Зорі Галицької”, діяльність національних аматорських театрів.

Селянське повстання на Буковині 1848 — 1849 рр. через втрату сервітутних прав очолив Л. Кобилиця. 04.03.1849 р. Буковина була відокремлена від Галичини і проголошена окремим коронним краєм зі своїм сеймом і адміністрацією. Активно відгукнулося на революційні події й населення Закарпаття. Але кріпацтво тут було скасовано найпізніше — 02.03.1853 р. Закарпатська інтелігенція і духовенство вимагали об'єднати край з Галичиною, але влада пішла лише на незначні поступки в галузі освіти, та й вони були скасовані після придушення революції.

Селяни завжди у програші

Українські селяни межі 19-20 ст

Усе ж події 1848 — 1849 рр. мали величезне значення. Революція надала політичного характеру національному рухові, було зроблено перші кроки до національно-державного самоутвердження.

